ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Козирєва Вадима Анатолійовича

«Науково-методичні засади функціонування фінансових конгломератів у періоди нестабільності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю

08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність обраної теми дослідження. Останні фінансові кризи засвідчили вразливість економік країн до впливу деструктивних факторів зовнішнього середовища за умов зростання конвергенції та глобалізації фінансових ринків. Тим не менше, на сучасному етапі розвитку продовжують домінувати тенденції щодо економічної інтеграції країн, становлення і розвитку міжнародних фінансових центрів та появі потужних фінансових конгломератів. Враховуючи наявність підвищених ризиків втрати стабільності фінансовою системою при зростанні у її структурі інтегрованих фінансових посередників (фінансових конгломератів), вивчення їх діяльності потребує особливої уваги. Розглядаючи з даних позицій дисертаційну роботу Козирєва В.А., необхідно підкреслити, що розвиток теоретичного підґрунтя та методичного забезпечення функціонування фінансових конгломератів у періоди нестабільності, має велике науково-практичне значення, що обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки. Дисертаційна робота узгоджується з пріоритетними напрямами наукових розробок, які здійснювалися в рамках науково-дослідних тем: «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0102U006965), «Розвиток страхового ринку України в контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0107U0123113)

До звітів за даними темами увійшли пропозиції дисертанта щодо:

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(Штамп №2)
Вх. № 0025
« 17 » 06 2016 р.

аналізу діяльності фінансових конгломератів на основі оцінки рівня інтеграції секторів фінансового ринку; оцінки сучасного стану фінансових конгломератів в України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованими її автором науковими працями і авторефератом дає можливість відзначити, що наукові результати, висновки і рекомендації достатньо повно досліджені та обґрунтовані. Автором аналітично опрацьовано більше 210 літературних джерел по темі дисертації відносно фундаментальних положень теорії фінансів та інвестування, використана офіційна статистична інформація, а також дані, отримані автором особисто.

Мета наукового дослідження, яка полягає в розвитку теоретичного підґрунтя та методичного забезпечення функціонування фінансових конгломератів у періоди нестабільності, досягнута. Тема дослідження розглянута та викладена всебічно і докладно; зміст сформульованих наукових завдань структурно і логічно узгоджений та забезпечує досягнення поставленої мети.

Дисертантом розглянуті теоретичні аспекти і науково-методичні засади діяльності фінансових конгломератів в періоди нестабільності. Опоновану роботу позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених завдань та логічна побудова. Висновки та рекомендації ілюструються фактичним матеріалом, є достовірними, що підтверджується відповідними актами, довідками про впровадження.

Крім того, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується публікацією основних результатів дослідження у колективних монографіях та фахових виданнях з економіки, оприлюдненням їх на науково-практичних конференціях з широкою географією проведення, які відбулися в 2013-2016 роках в містах Дніпропетровськ, Суми, Київ, Сімферополь, Хмельницький,

Черкаси, Тернопіль.

При підготовці дисертаційної роботи автор орієнтувався на сучасну методологію і технологію наукових досліджень, що підтверджується застосуванням широкого спектру методів аналізу і обробки інформації, зокрема: методів аналізу, синтезу, групування, наукової абстракції, логічного узагальнення, порівняння, методів кластерного аналізу, структурного аналізу, а також економіко-математичного моделювання (зокрема метод багатофакторної оптимізації).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Серед найбільш важливих наукових результатів дисертаційної роботи слід визначити такі:

1. Розроблено науково-методичне забезпечення оцінки рівня нестабільності фінансового ринку, основним змістом якого є встановлення взаємозв'язку ефективності діяльності фінансових конгломератів зі станом розвитку фінансового ринку на основі методу структурного аналізу та на базі розрахунку індикатора фінансової нестабільності, що дозволяє формалізувати вплив фінансової нестабільності на інтегровані фінансові посередники. (п. 3.1, стор. 136-149).

2. Удосконалено процес формування моделі відображення взаємодії учасників фінансового конгломерату, з урахуванням посилення інтеграційних процесів на фінансовому ринку, шляхом визначення та обґрунтування показників, що характеризують фінансовий конгломерат у розрізі секторів фінансового ринку та застосування методу багатофакторної оптимізації (п. 3.2, стор. 149-165).

3. Розроблене науково-методичне положення системи регулювання фінансового ринку України і консолідованого нагляду за діяльністю фінансових конгломератів, з врахуванням оцінки рівня інтеграції на фінансовому ринку, що представляє собою аналіз часових рядів з урахуванням зовнішніх по відношенню до ринку факторів нестабільності (п. 3.3, стор. 165–192).

4. Визначені науково-методичні засади визначення центричності інтегрованих фінансових посередників на основі проведення кластерного аналізу основних фінансових показників самих ІФП та їх структурних складових (п. 2.3, стор. 124–133).

5. Обґрунтовано роль, місце та основні принципи M&A-трансакцій в інтеграційних процесах на фінансовому ринку з урахуванням цілей та завдань фінансових конгломератів (п. 1.3, стор. 54–56).

6. Удосконалена періодизація становлення та розвитку фінансових конгломератів, шляхом аналізу особливостей нормативно-законодавчої бази у різних країнах світу та у різні роки (п. 1.2, стор. 36–41).

7. Запропоновано визначення нестабільності, як стану фінансового ринку, що призводить до структурних змін та зрушень у структурі фінансових посередників, які змушені протидіяти дисбалансам, що виникають у процесі їх діяльності, та граничним проявам фінансової нестабільності – кризовим явищам (п. 2.1, стор. 86–108).

8. Удосконалені науково-методичні засади виявлення фінансової нестабільності у системі регулювання та нагляду фінансового ринку, що ґрунтується на розрахунку переліку рекомендованих МВФ показників та запропонованого набору структурних індикаторів (п. 2.2, стор. 109–123).

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Зазначені наукові положення та пропозиції сформульовані автором вперше, що свідчить не лише про їх наукову новизну, а й практичну цінність. Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у використанні теоретичних, науково-методичних положень та практичних рекомендацій у діяльності ФК, органів державного регулювання та нагляду у сфері ринку фінансових послуг та у навчальному процесі вищий навчальних закладів.

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації методичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. У своєму

інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої практичної проблеми – поглибленні існуючих та обґрунтуванні нових науково-методичних підходів до діяльності інтегрованих фінансових посередників в періоди нестабільності.

Теоретичні положення і науково-методичні підходи були впроваджені в практику, про що свідчать відповідні акти та довідки: довідка від 16.03.2016 №714 надана РУ АТ «Укрсиббанк»; довідка від 12.05.2015 №14, надана ПАТ «Альфа-банк»; довідка від 16.06.2015 № 714-544, надана ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА»; довідка від 6.02.2016 № 74-112, надана ПрАТ «ІНГО Україна».

Результати наукових розробок використовуються у навчальному процесі «Української академії банківської справи» при викладанні дисциплін:«Фінансовий ринок», «Фінансовий нагляд» та «Страхування» (акт від 05.01.2016).

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих роботах та авторефераті. Вивчення матеріалів дослідження та автореферату дисертанта свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Дослідження має концептуальний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи. В авторефераті в повній мірі розкрито всі основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Дисертація та автореферат відповідають вимогам ДАК України, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам ДАК України. Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлені у 16 наукових працях загальним обсягом 6,06 друк. арк., з яких особисто автору належать 3,82 друк арк., з них 6 статей у фахових виданнях (у тому числі 5 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 1 розділу колективної монографії, 8 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій.

У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок дисертанта відображено повною мірою.

У цілому дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Дисертація містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, графіків, які подаються безпосередньо в основній частині дисертації і виносяться в додатки.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи. Відзначаючи теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження, необхідно виділити деякі положення, які мають дискусійний характер або вимагають обґрунтування:

1) У роботі доволі ґрунтовно проаналізовані основні нормативно-правові документи, що вплинули на інтеграцію фінансових посередників на світовому фінансовому ринку (с. 37-39). Разом із тим, потребують додаткової аргументації основні нормативно-правові акти, що вплинули на розвиток інтеграційних процесів на вітчизняному фінансовому ринку.

2) При побудові науково-методичного підходу до визначення центричності фінансових конгломератів з урахуванням факторного та кластерного аналізу автором визначено 24 показники, що характеризують діяльність фінансового конгломерату, проте відсутнє пояснення критеріїв вибору даних показників (п. 2.3 с. 127-128).

3) У результаті дослідження розвитку фінансових конгломератів на основі оцінки інтеграції складових фінансового ринку з застосуванням методу багатофакторної оптимізації, автором визначені «межі інтеграції» (п. 3.2 с. 163-164). Проте автором не зазначено, у яких інтервалах може коливатись розрахований показник.

4) У рамках запропонованого підходу до аналізу часових рядів зовнішніх факторів нестабільності, що впливають на рівень інтеграції на фінансовому ринку, проаналізовано такий фактор як зростання дефіциту платіжного балансу (с. 191-192). Проте, дискусійним залишається питання

щодо використання цього показника для аналізу з огляду на його загальний деструктивний вплив на розвиток вітчизняного фінансового ринку.

5) У ході розробки наукових та практичних підходів до удосконалення роботи фінансових конгломератів на вітчизняному ринку та дослідження рівня інтеграції, автор використовує поняття «сектор фінансового ринку». На нашу думку, потребує додаткового пояснення ключовий зміст обраної економічної категорії.

6) В роботі використано досить складний математичний інструментарій, що ускладнює практичне застосування запропонованих підходів, адже вимагає наявності у відповідальних працівників відділів ризик-менеджменту аналізованих фінансових посередників (банків, страхових компаній та інвестиційних компаній) та представників державних органів регулювання, нагляду та контролю додаткових знань та навичок.

Висловлені в представленому відгуку зауваження і дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України. Дисертаційна робота Козирєва В. А. представляє собою цілісну, завершену, самостійно виконану, кваліфіковану наукову працю, в якій на основі проведених автором досліджень отримані нові науково-обґрунтовані результати щодо розвитку науково-методичних підходів та практичних рекомендацій у контексті забезпечення ефективної діяльності фінансових конгломератів у періоди нестабільності

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені автором у процесі дослідження. Основні положення роботи, які виносяться на захист, мають елементи наукової новизни. Автореферат є автентичним за змістом і відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. Подана до захисту дисертація написана науковим

стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами спостережень. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає профілю спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Актуальність теми дослідження, його високий рівень, наукова новизна, теоретичне і практичне значення, достовірність отриманих результатів і обґрунтованість рекомендацій, дають усі підстави стверджувати, що дисертаційна робота «Науково-методичні засади функціонування фінансових конгломератів у періоди нестабільності» відповідає нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор – Козирєв В. А. – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів
та фінансово-економічної безпеки
ХННІ ДВНЗ «Університет
банківської справи» Г.М. Азаренкова

Підпис Азаренкової засвідчую.
Нач. упр. [illegible]